

Kohtaamisia kongressissa: eurooppalaiset ja latinalaisamerikkalaiset saatettiin yhteyksiin Lyonissa

Terhi Kotilainen, YTM, kouluttajapsykoterapeutti (perhe- ja pariterapia)

Mia Montonen, VTM, perhe- ja pariterapeutti, työnohjaaja, sh

EFTA (European Family Therapy Association) järjestää eurooppalaisen perheterapia-kongressin kolmen vuoden välein. Tällä kertaa se toteutui elokuun lopulla kauniissa ja kesäisessä Lyonissa. Kongressin yhteistyökumppanina toimi espanjankielisten terapeuttien Relates-verkosto (The European and Latin American Network of Systemic Schools). Paikallisia yhteistyökumppaneita olivat DIPHE-tutkimusyksikkö (Développement, Individu, Processus, Handicap, Education) vammaisille ja haavoittuvassa asemassa oleville ja Université Lumière Lyon 2, jonka yliopisto-opetus ja tutkimus keskittyy taiteisiin, kirjallisuuteen ja kieliin, lakiin, talous- ja hallintotieteisiin, humanistisiin ja yhteiskuntatieteisiin sekä terveystieteisiin ja teknologiaan.

Kongressin teema oli “Confluences and Controversies in Systemic Practice, Theory and Research” eli vapaasti käännettynä systeemisen teorian, käytännön ja tutkimuksen yhtymäkohtia ja vastakkainasetteluita – ajankohtainen teema tässä maailmantilanteessa ja teemaan oli kongressin kaikille yhteisessä ohjelmassa panostetukin. Meitä kaikkia kutsuttiin omalta osaltamme osallistumaan systeemisen muutoksen aikaansaamiseen niin, että voisimme rakentaa yhteistä ymmärrystä ja rauhaa maailmanlaajuisesti. Hyvien yhteyksien luominen ja vahvistaminen kulki punaisena lankana kongressipäivissä.

Terhi Kotilainen ja Mia Montonen Suomen perhe- ja pariterapiayhdistystä edustamassa EFTA:n yleiskokouksessa ja kongressissa.

Kongressi alkoi vaikuttavalla ja koskettavalla ohjelmanumerolla, jossa kreikkalaiset muusikot ja terapeutit Vassilis Charalambopoulos, Antonis Adoniou ja Nikos Kaitsas soittivat ja lauloivat Stingin kappaleen Fragile. Esitys oli kuvitettu videolla, jossa nähtiin välähdyksiä maailmaa ravistelevista konflikteista (se on katsottavissa YouTubessa <https://www.youtube.com/watch?v=-X6hBQoE2mI>). Esityksen päätteeksi pidettiin hiljainen hetki, jotta jokainen voisi kuulostella, mitä esitys sai itsessä liikkeelle. Seuraavaksi osallistujia pyydettiin pohtimaan, mitä itse tarvitsee tai tavoittelee kongressista. Lähellä istuvien kanssa refleктоitiin sitä ja kannustettiin sopimaan jokin tapaaminen kongressin aikana uuden tuttavuuden kanssa ja siten luomaan yhteyksiä muihin osallistujiin. Osallistujia pyydettiin myös luopumaan kongressin ajaksi tarpeettomista peloista ja ennakkoluuloista, jotta voisimme oppia toisiltamme ja luoda yhdessä jotain uutta.

Osallistujia oli noin 1600 kuudestakymmenestäkuudesta eri maasta kaikki asutetut maanosat edustettuina. Osanottajista 87 % tuli Euroopasta, 13 % Latinalaisesta Amerikasta. Eurooppalaisista osanottajista 60 % tuli Länsi-Euroopasta ja 39,5 % Itä-Euroopasta. Mukana oli myös muutama henkilö Aasiasta/Lähi-idästä, Pohjois-Amerikasta ja Pohjois-Afrikasta. Esitysehdotuksia oli 505, joista muodostui 300 sessiota. Kutsuttuja pääpuhujia oli kahdeksan. Eniten osallistujia oli Ranskasta, Kreikasta ja Italiasta. Ensimmäistä kertaa kongressissa oli tila, jossa ammattilaiset tarjosivat työnohjausta ja tila, jossa voi katsella ja jakaa kongressin teemoihin liittyviä videoita.

Suomen perhe- ja pariterapiayhdistystä edustivat kirjoittajat, jotka tapasivat kuusi muuta suomalaista kongressissa. Oli hieno ja mieleenpainuva kokemus olla yhdessä niin suuren perheterapeuttien ja systeemisten terapeuttien joukossa. Euroopassa ja maailmalla puhutaan paljon perheterapiasta systeemisenä terapiana. Osallistujien välisiä yhteyksiä luotiin myös lukuisilla vapaamuotoisilla keskusteluilla, kahvitauoilla, lounailla ja päivällisillä.

Valta ja vastuu terapeutteina

EFTA:n puheenjohtaja Umberta Telfener avasi kongressin puhumalla systeemisten terapeuttien/perheterapeuttien yhteiskunnallisesta roolista: ”Meidän on annettava itsellemme ja työtovereillemme lupa tuntea itsemme haavoittuvaisiksi ja hauraiksi. Meidän on tiedettävä, missä seisomme. Meidän on otettava kantaa eettisistä näkökulmista. Meidän on ryhdyttävä aktivisteiksi.” Omasta ammattiroolista käsin tulee kantaa vastuuta, puuttua epäkohtiin ja tehdä töitä niiden kitkemiseksi. Hän kannusti moninäkökulmaisuuuteen kompleksisissa asioissa ja tilanteissa – sillä absoluuttista totuutta ei ole. Telfener viittasi Masoniin (1993) puhuessaan ihmisistä monimutkaisina systeemeinä. Kohtaamiamme tilanteita ei voida ennustaa etukäteen, vaan ne riippuvat historiasta ja prosesseista. Systeemisinä terapeutteina edustamme ”turvallista epävarmuutta”, eettistä relativismia ja kulttuurista refleksiivisyyttä.

Reflektiivisyyden kautta voimme tavoittaa erilaisia näkökulmia ja kerroksia, kun asetumme vuorovaikutustanssiin asiakkaidemme kanssa.

Telfener lainasi myös Foucaulta osapuileen näin: ”Tieto ei ole ymmärrystä, se on kannan ottamista. Kannan ottaminen on väistämätöntä, kun tuotetaan tai käytetään tietoa.” Aktivistina toimimisella puheenjohtaja tarkoitti ammattitaidon, uskottavuuden ja oman aseman hyödyntämistä oikeudenmukaisuuden, sosiaalisen muutoksen ja yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia parantavien käytäntöjen edistämiseksi samalla eettisistä periaatteista kiinni pitäen. Sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja solidaarisuuteen liittyvät kysymykset ovat puheenjohtajan sydäntä lähellä.

EFTA:n puheenjohtaja Umberta Telfener esitteli avajaisissa kongressin osaaottavat maat. Edustus oli kaikista maanosista.

EFTA:n puheenjohtaja Umberta Telfener ja Terhi Kotilainen Lyonin yliopisto 2:n pihalla.

Avajaisession puheenjohtajana toimi Relates-verkoston Reynaldo Perrone, joka toi omalta osaltaan esiin systeemisen ajattelun peruspilareita yhdessä Marcelo Ceberion kanssa. Keskustelua laajennettiin vielä Alexandra Vassiloun ja Eva von Redeckerin pääpuheen-
vuoroilla jossa käsiteltiin yhteiskuntamme kohtaamia syviä sosiaalisia, globaaleja ja planetaarisia kriisejä, jotka vaativat toimia. He peräänkuuluttivat meitä kaikkia kantamaan osaltamme vastuuta maailmamme ja planeettamme tilasta tuomalla yhtenä näkökulmana esiin Arne Mindelin ajattelua syvästä demokratiasta (deep democracy). Syvä demokratia on tietoisuuteen perustuva konfliktinratkaisun ja yhteisön rakentamisen käsite, joka ylittää perinteisen poliittisen demokratian integroimalla syrjittyjen ja vähemmistöön kuuluvien näkökulmat, joita ei yleensä kuulla. Se on prosessi, jossa tunnustetaan ja arvostetaan kaikkia ääniä, ajatuksia ja tunteita, myös vaikeita tai häiritseviä, ryhmän konfliktien muuttamiseksi ja tietoisempien ja kestävämpien yhteisöjen luomiseksi. Tässä yhteydessä puhuttiin paljon myös turvallisuuden tunteen ylläpitämisestä – tunteen, jonka pitäisi kuulua kaikille, mutta usein etuoikeutettujen turvallisuuden tunne on tärkeämpää ja arvostetumpaa kuin vähemmistöjen.

Avajaispäivänä suomalaiset tervehtivät myös Ukrainan ja Japanin edustajia

Legendat lavalla

Avajaispäivänä puhuivat vielä Maurizio Andolfi ja Carlos Sluzki. Sluzki puhui viehättävällä ja humoristisella tavalla vaihtoehtoisten tarinoiden rakentamisen vetovoimatekijöistä ja kertoi edelleen monien asioiden olevan kesken, jotka olisi halunnut saattaa päätepisteeseen urallaan erityisesti semiotiikkaan ja kybernetiikkaan liittyen. Hän pyysi kuulijoita myös pohtimaan, mistä kunkin oma terapeutin minä koostuu: keneltä on oppinut ja millä tavalla (lukemalla, matkimalla...) ja miten eri tekemisen tavat ovat sisäistyneet omaan terapeuttiin. Puheenvuorossaan hän esitteli myös edesmenneen

ystävänsä ja kollegansa Eliseo Verónin, joka on tunnetumpi espanjan- ja ranskankielisissä maissa. Andolfin teema oli tuttu, monisukupolvinen perheterapia, ja erityisesti lasten asema perheterapiassa. Tämänkin kongressin runsaassa ohjelmassa ainoastaan kymmenessä otsikossa oli mainittu lapsi – Andolfi oli tarkistanut asian. Hän on tuonut lasten aseman merkitystä perheterapiassa esiin jo 50 vuoden ajan. Puheenvuorossaan hän käsitteli yhteistyösuhteen rakentamista eri perheenjäsenten kanssa ja keinoja lasten äänen kuuluviin saamiseksi perheterapiassa.

Tästä hienosta avajaispäivästä käynnistyi kongressin laajakirjoinen ohjelma, joka koostui yli 500 puheenvuorosta, työpajasta, kutsupuhujien paneelikeskustelusta, tutkimuskatsauksista, työtapojen ja – menetelmien esittelyistä ja pyöreän pöydän keskusteluista. Tarjolla oli myös työnohjausta vapaaehtoisten työnohjaajien toimesta. Myös taiteellista ja luovaa ohjelmaa oli paljon. Avajaisissa nähtiin puolituntinen nuorten ilmeikäs tanssiesitys. Kongressin ohjelmasta vastasivat lukuisat klinikot, tutkijat ja elävät legendat, kuten 91-vuotias Carlos Sluzki, yli 80-vuotias Maurizio Andolfi ja samaa ikäluokkaa oleva Peter Stratton. Puhetta ja tutkimusta kuultiin mm. terapian vaikuttavuudesta ja luovuudesta, joka ymmärrettiin tässä kontekstissa laajasti.

Suomalaiset kantoivat kortensa kekoon

Jyväskylän yliopiston professori Juha Holma toimi yhden symposiumin puheenjohtajana ja piti itse puheenvuoron pariterapiasta lähisuhdeväkivallan hoidossa. Puheenvuorossaan hän kertoi tutkimuksesta, joissa tuloksissa muun muassa korostetaan terapeutin tietoisuutta perheväkivallasta pariterapiaistunnoiden aikana. Toinen tärkeä tulos oli se että vanhemmuuteen liittyvät teemat ovat tärkeitä pariterapiassa, jossa parin välillä on väkivaltaa. Terapian tuloksellisuuden kannalta olisi tärkeää huomioida valta ja valta-asema sekä pariterapian asiakastyytyväisyys. Symposiumin muut puheenvuorot pitivät norjalaiset Pål Erik Carlin ja Jan Frode Snellingen. Diskusanttina toimi tällä hetkellä Saksassa työskentelevä Maria Borcsa.

Terhi Kotilainen osallistui pyöreän pöydän keskusteluun, jossa pohdittiin hyviä syitä, miksi systeemiset terapeutit tarvitsevat (tai eivät tarvitse) tutkimusta. Keskusteluun osallistuivat Matthias Ochs Saksasta, Ged Smith Iso-Britanniasta, Lucie Hornová Tsekistä ja Viola Sallay Unkarista/Ranskasta. Yleisö otti aktiivisesti keskusteluun osaa ja yhdessä pohdittiin, mikä rohkaisisi tutkimuksen tekemiseen ja mikä on tutkimuksen merkitys systeemisille terapeuteille ja kouluttajille. Tutkimuksen rajallisuuttakin tunnistettiin: kaikkea ei tutkimalla tavoita, mutta tutkimus lisää tietoisuuttamme ja ymmärrystä terapiatyöhön liittyvistä teorioista, teemoista, näkökulmista ja menetelmistä. Tutkimuksen tekemisen todettiin myös edesauttavan muiden tekemien tutkimusten ymmärtämistä. Toisaalta aktiivitutkijat pohtivat, mitä tutkimuksen tekeminen saa aikaan itsessä vastavuoroisena prosessina. Keskustelussa oli läsnä myös useampia kansainvälisten ammattilehtien

edustajia, jotka pohtivat, miten kirjoittajia saataisiin lisää ja toisaalta sitä, miten artikkelit kiinnostaisivat lukijoita enemmän. Kotilainen piti myös työpajan terapeutin hyvinvointiin, ammatilliseen empatiaan ja tunnesäätelyyn liittyen. Pajaan osallistui noin 50 henkilöä 22 eri maasta.

Pyöreän pöydän keskustelussa pohdittiin, tarvitaanko systeemisen terapian tutkimusta vai ei. Keskustelijoina Matthias Ochs Saksasta, Terhi Kotilainen Suomesta, Ged Smith Iso-Britanniasta, Lucie Hornova Tšekistä ja Viola Sallay Unkarista (työskentelee myös Ranskassa).

Yhdistysrintamalla tehtiin valintoja

Kongressissa järjestettiin ensimmäistä kertaa EFTA:n kamareiden yhteinen keskustelutilaisuus – aiemmin kamarit ovat toimineet enemmän omina yksiköinä. Aiheena oli se, minkälaiseen suuntaan EFTA:n halutaan kehittyvän tulevaisuudessa. Kongressin aikana järjestettiin EFTA:n yleiskokous, jossa julistettiin myös EFTA:n vaalitulokset. Puheenjohtajana jatkaa Umberto Telfener Italiasta. Varapuheenjohtajaksi valittiin Martine Nisse Ranskasta. NFTO-kamarissa (kansallisten yhdistyksen kamari) jatkaa pohjoismaiden edustajana Hans Christian Michaelsen Norjasta. Kamarista jäivät pois Ilona Buša Latviasta ja Júlia Hardy Unkarista. Heidän tilalleen valittiin Yara Doumit-Naufal Ranskasta ja Cinthe Lemmens Belgiasta.

Kaikkia EFTA:n kamareiden jäseniä kutsuttiin yhteiseen, systemiseen keskusteluun. CIM-kamariin kuuluvat henkilöjäsenet, TIC-kamariin kouluttajat ja NFTO on kansallisten yhdistyksen kamari, meille se tutuin.

EFTA:n yleiskokouksessa käytiin läpi kaikkien kamarien tilannekatsaus ja julkistettiin vaalien tulokset, joiden perusteella eri kamarit kokoavat omat hallituksensa seuraavaksi kolmeksi vuodeksi.

Lyonin kongressipalatsin
ulkopuolella tapasivat
NFTO:sta tutut Petya
Varcheva Bulgariasta, Jill
Michiels Belgiasta ja
Suomen Terhi Kotilainen ja
Mia Montonen.

Lopuksi

Kaiken kaikkiaan kongressi oli hienosti järjestetty. Se jätti monia ajatuksia ja kokemuksen siitä, että perheterapiaa tehdään ympäri maailman ja perheterapeuteilla voi myös olla rooli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa, ei vain yksittäisten perheiden terapeuttisessa hoidossa. Päättäjäsissä kysyttiin, mitä kukin on valmis tekemään, jotta emme kadu kun tapaamme kolmen vuoden kuluttua seuraavassa EFTA:n kongressissa. Tähän puheenjohtaja Telfener halusi sitouttaa kaikkia kongressin osanottajia muistuttamalla siitä, että jokaisen tulee sitoutua toimimaan jotenkin eri tavalla kuin aiemmin: panostamaan pieneen suunnitelmaan, maailmanlaajuiseen asiaan, jossa uskoo voivansa vaikuttaa. Se ”jokin” on toteutettava yhdessä perheiden, ystävien, tiimien ja työtovereiden kanssa.

Tänä vuonna on luotu myös manifesti rauhan puolesta, jota ovat olleet kokoamassa perheterapeutit/systeemiset terapeutit eri maista, eikä tämä ole siis EFTA:n virallinen kannanotto tai suositus. Lue manifesti:

https://europeanfamilytherapy.eu/wp-content/uploads/Manifesto_peace_lemmens2025.pdf

Illallisella vaihdettiin kuulumisia britin, irlantilaisen, ruotsalaisten, suomalaisten ja japanilaisen ystäväjoukon kesken.